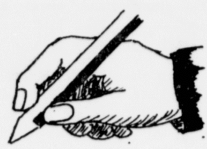

B
R
Ø
V

NÝTT UPPSKOT Í STEVNUMÍÐI TJÓÐVELDISFLOKSINS

Tað hefur verið sagt, at javnaðar menn skulu hava havt at tjóðveldis mátti, tá hann áður er komin við tí sama nýskapandi uppskoti, sum SU — aftan á at hava arbeitt við hesum máli í nærum hálvtannað ár — kom fram við, og sum tjóðveldisflokkurin nú hevur sett fram sum stevnumið sitt. Javnaðarmenn hava aldri briglað nokrum tjóðveldismanni hetta, og hava ei heldur sæð nakað til hetta sama uppskot frá kompetentari tjóðveldis-siðu, um at seta í verk eina slíka skipan undir heimastýrslógin; men viðmerkist skal tó, at hesin møguleikin áður hevur verið havdur frammi, eitt nú í bókini »Heima stýri-sjálvstýri« av Zakarias Wang.

Harafturimóti hava vit sæð tjóðveldismenn havt frammi krav um stuðul til tilfurskomu land, stuðul uttanfrá aftan á loysingina (m. a. frá hinum norðanlondum), frá greiðing aftan á val um, at loysingin ikki vil skerja livior fólksins; og so seinast var framsett eitt uppskot um at lata danska stuðulin fara til íleggingar, meðan feroysingar vilvika umsitingina — uttan her at tilskila, hvussu tann peningahæddin, ið fara skal til ílogur, skal latast.

Allar hesar møguleikarnar hava SU-arnir vígjört á fundum saman við oddamønnum javnaðarflokksins. Viðvíkjandi hesum seinast nevnda uppskotinum — um at lata danska studningin fara til ílogur — var komið til ta úrslit, at hetta uppskot hevði ta bæk, at tað kundi komið at ført við sær, at ílogurnar verða bremsaðar, tí vandi var fyri, at tað tal, ið semja fekt við donsku myndugleikarnar um at lata til feroysk íleggingarendamál í longdini ikki fór at vera hóskandi. Hetta bæk var ávist her í blaðnum: tjóðveldisflokkurin tók við hesi rættling, og setti uppskotið í tí broytta líkinum sum stevnumið tjóðveldisflokksins.

Her í blaðnum stóð grein 11. februar 1967, sum umrøddi spurningar í hesum sambandi. Vit endurprenta ein part av hesi grein:

LEIÐIN FRAMEFTIR

Ungir javnaðarmenn, aftan á at hava sligið fast, hvussu nógv hetta stríðið um meira sjálvstýri spjaðir arbeidararøsluna, og harvið gongur út yvir arbeidarafjöldina — taka út frá einum sosialistiskum sjónarmiði ta stóðu, at vit vilja stríðast fyri at beina burtur hesa spjaðing í arbeidararøsluni, og vit siggia fram móti tí degi, tá allar sosialdemokratar krefjast í landinum skulu kunna fylkjast um javnaðarflokkinn.

I hesum sambandi kemur sjálvandi ivi um, hvussu bráðliga vit her skulu fara til verka. Sjálvandi má flokkur okkara ongantíð fara so vítt á hesum oknum, at hetta á nakran hátt kemur at nýva arbeidar- og fiskimannafjöldina. Í áðan an av hesum, hevur flokkurin í stevnuskránni tikið ta stóðu, at hann í lotuni er fyri ríkisfelagsskapinum, av tí at hann ikki heldur tað vera ráðiligt og samstíðis sosialistisk nú beinan vegin at loyst frá Danmark, og harvið mist rættindini í Grønlandi, sum vit nú hava sambært ríkisfelagsskapin. Hetta hevði kunnað komið at gingið út yvir teir feroysku fiskimenninar, hvørs talsmenn vit eru.

Agitation okkara viðvíkjandi spurninginum um meira sjálvstýri eigur í gerandislívinum at vera mótiverað út frá einum sosialistiskum sjónarmiði. Eru vit ov aggressivir viðvíkjandi hesum spurninginum, eru vit við tí at gera henda spurningin dominerandi í feroyskum politikki, og tað at hesin spurningur hevur verið dominerandi í feroyskum politikki hevur jú gingið hart út yvir feroysku arbeidarar-

fjöldina, so sum vit júst hava sligið fast.

I dagliga lívinum kenna vit hvussu fólk vanliga meta um spurningin um meira sjálvstýri. Summi siggia lætt upp á spurningin og greiða atkvøðu fyri tjóðveldisflokkinum til tess at umboða tankar teirra í teori, og siga, at tað onki argument er móti tjóðveldisflokkinum, at liviføturin fór at verða niðurskorin, um flokkurin framtíðin sínar. Treytin fyri, at hann framtíðin sær, var nevnliga, at hetta ikki hendi.

Hinegin eru tað fólk, ið siggia meira dapurt upp á spurningin, og lata atkvøðu teirra fara til teir meira moderatu sjálvstýrisflokkarnar ella sambandsflokkinn.

Henda ójavna sinnisstöða hevur, og fer sjálvandi eisini í framtíðini, at ávírka viðgerðina innan flokk okkara av tjóðskaparstøðum út frá einum sosialistiskum sjónarmiði. Her metta vit kortini altið halda okkum til veruleikarnar um okkara figgarliga grundarlag til stórra sjálvstýrisætlanir.

DANIR SKULU GJALDA MEÐAN TJÓÐVELDIÐ SKAL VALDA?

Einstakar røddir innan tjóðveldis flokkinn hava serliga til hetta valið stjóð seg til pástandin um, at Feroysar, fyribils aftan á loysing ella eitt stórt sjálvstýrisstigt, vilja fara figgarligan stuðul uttanfrá. Vist hevur verið á grein í eini samtykt Sameindu Tjóða viðvíkjandi figgarligum studningsveitanum til land, ið ikki hava fingið sjálvraði. Men hetta er kortið meint við gamlar koloniar og harvið tilfurskomu land, og kunnu Feroysar roknaft fyri eitt tiltikt land?

Tá alt kemur til alt, ynsjia flestallari feroysingar, at vit kundu klára okkum sjálfvar, so tað síðsta vit skuldu gjørt, var at avvist og vraka skuldum tilboðum. Men eyðsæð er, at tað røddir, ið hava stjóð seg, »í henda pástand, eru greiðar yvir, at tað, ið hvussu so er tey fyrstu árin, bert kunnu nýta pástand teirra í teori, og hevur hetta eisini ávírkað umdómir av hesum pástandi teirra millum andstöðumenn.

Sum tann flokkur, ið byggir á realitetir viðvíkjandi sjálvstýrisætlanum, heldur javnaðarflokkurin tað ikki verða ráðiligt, »at vit skulu fara til skips, og ikki fara at hugsa um proviant, fyrr enn vit eru komnir á fiskileið.« Skýla bæði tjóðveldismanna og okkara má tí vera, at vit vita meira greið besked, tá talan er um at avvisa ella fora fram slíkar pástandir.

Tað eru ógvuliga »leys begrebir« viðvíkjandi øllum sjálvstýris- og yvirtøkuætlanum ið frammi hava verið. Tað hevði ivaleyst bót munda um politiska veðurlagið í Feroymum, um vit finga at vita veruleikarnar um figgarliga grundarlag okkara fyri einum stórra sjálvstýrisstigi, og harundir eisini greið besked viðvíkjandi figgarligum stuðulveitanum uttanfrá fyribils aftan á eitt tiltikt stig.

Eini kund hugsa sær eina slíka kanning gjorda av einari nevnd við nokulunda sama autoriteti sum búskaparráðið. Onki er at ivast í, at tað vildi verið upprískandi fyri politiska veðurlagið at singið eina autoriseraða frageiðing um okkara figgarliga grundarlag til eitt stórra sjálvstýrisstigt.

Her hevði javnaðarflokkurin havt alt at vunnid og onki at tapt.

FUNDURIN

VIÐ J. FR. ØREGAARD

I máí mánað 1967 hevði SU fund saman við Øregaard til at faga hesar somu spurningarnar.

Frageiðingin um henda fund stóð her í blaðnum 17. juni, og vit endurprenta hana:

Fríggjakvöldið 12. máí hevði Sosialistisk Ungmannafelag fund saman við J. Fr. Øregaard, logtingsformanni. Av tí at veðrið var so gott, og av tí at tað var beint fyri hvitvunnu, móttu ikki so nógvir limir, sum ein kundi ynskt.

Øregaard byrjaði við at greiða frá uppruninum til núverandi stýris skipan okkara. Hann visti á, hvussu nógv Feroysar vóru forsmøðar undir amtsveldinum. Fylgan av

hesum var, at Feroysar nú nýðast at lata prosentvis ein stórra part av tjóðarinntøkuni til ílogur, enn flest onnur lond.

Núverandi stýrisskipan okkara hevur tann fyrirmin, at hon ger tað møgulegt at loysa øll stjórnarlig og tjóðskaparlig mál uttan nakað trýst. Bert tann feroyski fólkaliviljinn ynsk-ir broytingar, kunnu tað fremjast.

Øregaard umrøddi eisini uppskot tjóðveldisflokksins, um at studningurin frá danska ríkinum verð latin til ílogur, meðan feroyski landskassin slapp frá hesum ílogum, og i staðin yvirtók raksturinn á øðrum samfelagsokjum. Øregaard visti á, at tað natúrligasta skuldi verið, at tað uppgávur, ið loysast skulu með alla (her tað undir amtsveldinum forsmødu grundleggjarnar), fyrst og fremst verða figgiðar av ríkinum. Tankin í hesum uppskoti var tí góður. Men hann helt fram, at enn vóru ongar samráðingar royndar, um eina slíka avtalu, og vit vistu heldur ikki, hvørja stóðu danir høvdu tikið undir samráðingunum viðvíkjandi peningatalinum til ílogur, so enn bar ikki til greiniligari at siga frá, og taka stóðu til eina slíka skipan.

Fundurinn valeyndabur.

FUNDURIN VIÐ P. M. DAM OG D. P. DANIELSEN

4. november 1967 skipaði SU saman við Unga Tjóðveldinum fyri fundi á Parnassinum. Evið var »Sosialisma og tjóðskaparstríðið« í Feroymum, og roðarnir vóru P. M. Dam og D. P. Danielsen. Á hesum fundi skiftu m.a. P. M. Dam og Finnogi Isaksen orð um uppskot tjóðveldisflokksins og visti P. M. Dam á nakað tað sama, sum Øregaard hevði ávíst á SU-fundi frammanundan.

Frageiðingin um henda fund stóð her í blaðnum 2. desember 1967, saman við tí, ið framkomið var um uppskot tjóðveldisflokksins aftan á báðar hesar fundir.

Vit endurprenta brot úr hesi grein:

»Uppskot tjóðveldisflokksins var sum omamfyri sagt hetta:

Samráðingar verða tiknar upp við donsku myndugleikarnar, um at bera tað so í bandi, at tann studningur, sum nú kemur frá donum til feroysk umsitingarendamál i staðin verður latin til tað ílogur, sum nú landskassin figgiar. Landskassin skal sleppa frá hesum ílogum, og i staðin yvirtaka feroysku umsitingina.

Tá Øregaard nú í vár var á fundi í SU, tosaði hann m.a. um hetta uppskot. Hann visti á, at hetta uppskot hevði tað bæk, at tað kundi koma at føra við sær, at ílogurnar verða bremsaðar, av tí at vandi er fyri, at tað tal, ið semja fæst um at lata til feroysk íleggingarendamál, í longdini ikki fer at verða hóskandi.

Hetta bæk hevur núgaldandi skipan ið hvussu so er ikki. Nú veksur danski stuðulin líkafram proportionalt við feroysku tjóðarinntøkuni; og um vit nú hugsa okk um, at feroyska tjóðarinntøkan í íbúgva gjordist hægri enn hin danska, so gjordi hetta bert, at danski stuðulin vaks enn meir enn fyrr.

Men undan hesum báðum trupuleikum slepst, um vit undir samráðingunum — sum tjóðveldisflokkurin skjýtur upp — finga danir at gingið við til, at teirra stuðul til okkara skal latast soleiðis, at feroysingar skulu fáa eins nógv, ið munurin er millum tjóðarinntøkuna í Feroymum og í Danmark, roknað eftir íbúgvaratali. Í 1965 var hesin munur ca. 150 milj. kr.

Men tað er ikki nógv mikið, at hesin peningur verður latin til Feroysa. Tað er eisini neyðugt at tryggja sær, at hann verður forsvarliga nýttur, og nýttur soleiðis, at hann fer at føra við sær, at feroyska tjóðarinntøkan fer at vaks. Hetta kann í fyrsta umfari verða gjørt við, at tann peningur, ið kemur, verður nýttur sum partapeningur í einum banka, hvørs limir feroysku og donsku myndugleikarnir koma til sættis um, hvor skal velja. Til tess at teir donsku myndugleikarnir kunnu fáa tryggja fyri, at peningurin ikki misferst, er helst

150.000 i Berlin fyri USA

Nýliga fóru 10.000 vinstrasinnaðir studentar gjøgnum Bertin og mótmæltu Vietnam-politikki USA; men henda mótmælisingonga fekk aftursvar.

Klaus Schütz

Aftursvarið kom, tá 150.000 berlinarar fóru í skrudgongu til John F. Kennedy-plássid — hin størsta, ið nakrantíð er sædd á hesum rúma plássid.

Borgarstjórin Klaus Schütz helt roðu. Hann minti á, at »vit eru sameindir við USA við vinar- og takkarletis bondum.«

— USA er uppi í einum syrgilugum stríði í Vietnam, og amerikunemur eru her í Berlin fyri at verja frælsi okkara. Vit vilja tí ikki loysa, at nakar spýtir amerikunem á skógvarnar her í býnum!

Krag og Hækkurup í LO

Javnaðarflokkurin velur tveir umboðsmenn í høvuðsleiðsluna hjá samvirkandi donsku fakfelagunum — LO.

Eftir at danski javnaðarflokkurin er komin í andstöðu, og miklar kreftir eru leysar úr ráðharrar- og øðrum álitisstovum, eru ymskar broytingar farnar fram á ymskum okjum.

Javnaðarflokkurin, sum velur 2 umboðsmenn í LO, hevur nú havt nýval til hesi stovur.

Teir valdu eru Jens O Krag, fyrrv. forsætisráðharri og Per Hækkurup, fyrrv. uttanríkisráðharri og politiski framsøgumaðurin hjá javnaðarflokkinum á fólkatíngi.

Brævið eitt svikabragd

I samband við »Pueblo«-málið, logdu norðurkoreanskir samráðingarmenn fram skriv á fundi í Pyonyang frá teinum 82 monnum á vaktarskipinum »Pueblo«, har teir biðja um fyrirgeving og milda revsing.

neyðugt, at tað er danska revisionsdepariementið, ið reviderar.

Hvussu kemur so hetta tiltak at fungera?

Jú, bankastýrið setur ein stjóra, ið saman við stýrinum ger av, hvussu partapeningurin skal nýtast. Hann kann t.d. lænast út til ílogur, latast til landstýrið at nýta ella til kommunurnar. Rentuna av lánunum ger stýrið av. Hervið ber tað til hjá feroyskum myndugleikum at føra júst tann óekonomiska politikk, ið er ynskiligur og hóskandi út frá einum feroyskum sjónarmiði. Halda vit t.d. at prisurin á el-streymi er so høgur, at tað nervar iðnaðarutbyggingina, so kunnu vit sanera SEV, so at tað ber til at seta prisin niður; vit kunnu veita bilig lán til bygging av nýggjum virkum, um tað skal vera færa óekonomisk politikk út frá arbeidis- og fiskimannasjónarmiðum o. s. fr.

At tað høvdu verið úrslitagoðar samráðingar — um vit finga danir at gingið við til hetta — er greitt. Men spurningurin er jú bert, um danir vilja tað. Tað átti kortini at kunnað latið seg gjørt, tí vit kunna jú visa á, at hetta má fara at føra við sær, at danski stuðulin í framtíðini fer at minka. Tí nýta vit henda pening rætt, fer tjóðarinntøka okkara at vaks, og tá hon er vorðin eins høg og hin danska, kvist okkum jú ongan stuðul at fáa meira.

Men tað er bert at fegnast um nýggja stevnumið tjóðveldisflokksins, og at vóna samarbeiði um uppekotið á breiðum grundarlagi!

SU-ari.

Amerikanska uttanríkisráðið sigur, at brævið er eitt falsum — ein norðurkoreansk roynd at fáa marningina revsaða.

Norðurkoreanska tíðindastovan segði nýliga, at brævið var fingið í lag og undirritað av allari manningini, men uttanríkisráðið sigur, at

»bæði innihaldið og málberingin vísir greitt og tyðiliga, at hetta eru orð hjá norðurkorensku myndugleikum og ikki frá manningini.«

AVNOKTAR

Robert Kennedy, senatorur, sigur, at tað er ikki rætt, tá privat-skrivari bróðursins skrivur í bók síni, at John F. Kennedy triggiar dagar, áður enn hann var myrður í Dallas í Texas, skuldi hava sagt, at hann aftaná valið ikki ætlaði at lata Johnson halda fram sum vara-forseta.

SVARTUR POLITISTJÓRI

Vandamiklasta okið í býnum Newark við New York, har tað í fjór var almikil rasuófriður, hevur nú fingið nýggjan politiovesta — ein negara, Edwards Williams.

Samstundis er skipað eitt ráð, ið skal taka sær av ákærum móti politivaldinum.